

AkersDølen

Medlemsblad for Groruddalen Historielag

Årsmøte 2019	side	4
Besøk Steinhoggermuseet på Grorud	side	5
Hans Nielsen Hauge på Bredtvet	side	6
Lansering av årbok for 2018	side	9
Salg av årbøker på Lions sine arrangementer	side	10

AkersDølen

Medlemsblad for Groruddalen Historielag

Returadresse:

Groruddalen Historielag
Postboks 37 Grorud
0905 OSLO

Besøksadresse:

Stabburet Nordtvet gård
Gårdsveien 1 - 3

Kontortid:

Kontoret er åpent første
onsdag hver måned.
kl. 12.00 - 14.00
Telefon: 22 16 48 85
E-post: post@grohi.no
Hj.side: www.grohi.no
Org.nr 989 556 924
Bankkonto nr: 7877 08 52381
Vipps nr: 22102

AkersDølen's redaksjon:

Kristian Skaane
Sigrun Opheim
Kari Brun Wisløff

Styret:

Leder og ansv.red.:

Dan Brovold

Nestleder: Kristian Skaane

Sekretær: Sigrun Opheim

Styremedlemmer:

Guri E. Bramness
Anne Finhammer
Anne Fikkan
Kari Brun Wisløff
Geir Nordhus

Varamedlemmer:

Harald Olsen
Katrin Meløy

Bokføring:

Øyvind Ragnar Bjørklund

Produksjon:

Gjerholm Design

På Stabburstrappa

Kjære alle medlemmer, vi i historielagets styre ønsker dere et riktig godt nytt år.

Vi har et aktivt 2018 å se tilbake på med mange flotte arrangementer.

Årboka har blitt godt mottatt, og det er alltid hyggelig. Det nedlegges et stort arbeid for at vi skal greie å utgi en slik bok hvert år.

Vi trenger flere medlemmer i historielaget, så derfor utfordrer jeg hver enkelt av dere til å verve et nytt medlem. Vi har over 400 medlemmer, men synes at med det befolkningsgrunnlaget vi har i Groruddalen, burde antallet vært mye høyere. Vi ønsker å spre historiske kunnskaper om vårt kjære dalføre til flest mulig. Historien knytter folk sammen og utvikler vår identitet som groruddøler. En utfordring er å få med flere ungdom og beboere under 40 år. Vi ønsker oss også flere medlemmer som ikke har sine historiske røtter fra Norge.

Dere oppfordres også til å komme på vårt årsmøte på Nordtvet gård onsdag den 6. mars.

Har skolene sluttet å interessere seg for lokalhistorie?

De fleste av skolene som ligger i dalen har sagt opp sitt abonnement på vår årbok, og vi mener å se en tendens til at lokale historiske hendelser ikke blir vektlagt i undervisningen lenger.

Dette synes vi er alvorlig. Kunnskap om det livet og det som har skjedd i vår nære og eldre tid er viktig for de som vokser opp å få innblikk i.

Vi oppfordrer dere også til å ta en tur innom Steinhoggermuseet på Grorud. Museet har åpent siste søndagen i måneden og kan by på mye interessant om denne viktige næringsveien for Groruddalen. Nytt er også fotografier av malerier fra virksomheten i et pukkverk/steinbrudd like i nærheten, rett under Ravnkollens bratte fjellvegg rett bak "Hagan".

Maleriene ble malt direkte på veggene i kjellerstua i et hus på Grorud og er malt i 1938 av Sigurd Pedersen. Fotografierene av disse maleriene er montert i museet og er verd å ta i øyesyn.

Vi har ønske om et nytt aktivt år for vårt historielag.

Groruddalen Historielag

Dan Brovold, leder

Forsidebilde: Årboka 2018 med Egon Olsen (Arve Opsahl) med motorhavari på Sørlandet... (Egentlig i Gransdalen på Furuset) Bilde hentet fra filmen: Olsenbanden tar Gull, TeamFilm AS/ Nordisk Film AS 1972.

Hva skjer?

Hva skjer våren 2019

Årsmøte

Onsdag 6. mars kl 19:00. Se annonse senere i bladet

Sted: Nordtvet Gård

Foredrag etter møtet: Gamle Oslo-kart av Lars Roede

Åpent møte på Bjerke Bibliotek

Vår/sommer 2019.

Offisiell nyåpning av uteliggerhytta i Årvollåsen

Vår/sommer 2019. Dato annonseres på hjemmeside og i Akers Avis Groruddalen. Vandring.

“Lokalhistorie er spennende!”

Det tas forbehold om endringer i programmet!

Følg med på nettsiden www.grohi.no

Vi har fått spørsmål fra våre medlemmer om hvordan de enklest kan gi oss en «gave» til støtte for historielagets arbeid for å verne om lokalhistorien i Groruddalen. Vi har derfor skaffet oss:

vipps

by DNB

Dette systemet bruker vi i tillegg til iZettle bankkort, men her er det du som har hele systemet da du bruker din smarttelefon for å sende pengene til oss.

Med Vipps kan du enkelt sende penger til den du vil da ditt bankkort er registrert og kontonummeret til den du skal sende penger til også er registrert.

Hvis du ønsker å sende oss en pengegave til vårt arbeid med lokalhistorie, pilegrimsleden, årbøkene, medlemsmøter eller annet kan du søke oss opp i Vipps appen på telefonen din.

Du kan søke oss på navnet vårt eller taste inn nummer: **22102**

vipps

Husk å merke innbetalingen med hva det er. Om det er støtte, gave eller andre ting.

Tusen takk mvh Groruddalen Historielag.

ÅRSMØTE 2019

Groruddalen Historielag avholder sitt årsmøte
Onsdag 6. mars kl. 19:00 på Nordtvet Gård.

Saksliste:

1. Åpning. Godkjenning av innkalling.
2. Valg av møteleder, referent og to personer til å underskrive protokollen.
3. Styrets beretning for året 2018.
4. Regnskap 2018.
5. Budsjett 2019.
6. Fastsetting av kontingenten for 2019.
7. Innkomne forslag.
8. Valg.

Enkel servering.

Foredrag av Lars Rode - Gamle historiske Oslo-kart

Forslag som ønskes behandlet på årsmøtet må framsettes skriftlig og være styret i hende innen 18.02.2019.

Vel møtt!

Styret

Besøk Steinhoggermuseet på Grorud

Åpningstider 2019:

27. januar

24. februar

31. mars

28. april

26. mai

9.-11. august: festival

25. august

29. september

27. oktober

24. november

kl. 12.00–16.00

Hans Nielsen Hauge på Bredtvet

✚ Av Anne Fikkan

Hans Nielsen Hauge (1771-1824) sies å være den enkeltperson som i sterkest grad har påvirket den moderne norske kirke. Han var en opprører, ble straffet hardt, men opplevde oppreisning og anerkjennelse. Hans tilhengere – Haugianerne – utgjorde en omfattende folkebevegelse. I den unge norske nasjonen kom de til å spille en viktig rolle langt utover det kirkelige. Hauge bodde sine siste år i Groruddalen. Denne lille artikkelen handler om denne ukjente delen av legmannspredikanten, foregangsmannens, entreprenørens og inspiratorens liv.

Et sterkt kall og en enorm tiltakslyst drev Hans Nielsen Hauge. Fra 1797 og frem til han ble arrestert i 1804 reiste han på forkynnerferd i store deler av landet. Pre-

steskapet og embetsverket ble provosert. Han utfordret den daværende samfunnsorden ved å rokke ved geistlighetens autoritet, samtidig som han hjalp små-

Adolph Tiedemanns maleri av Haugianerne. Maleriet fra 1848 finnes i Nasjonalmuseet og er tilgjengelig i deres digitale samling.

kårsfolk med å etablere ny økonomisk virksomhet. Haugianerne ble organisert i grupper og var både menighet og kooperativ. Hauge lå langt foran sin tid også på andre områder enn tro og næringsliv: Han utpekte både kvinner og menn til ledere av sine grupper.

Virketrangen var enorm. Vi vet han på syv år reiste langs kysten så langt nord som til Bardu og tråklet innlandet på kryss og tvers. Han tok seg frem til fots. På 15 måneder gikk han 650 mil. Overalt ble det etablert nye grupper. Vekkelsen spredte seg. Det satt haugianere i Eidsvollsforsamlingen og på alle de følgende storting, og man regner med at over 100 000 mennesker leste Hauges skrifter.

I november 1804 ble Hauge satt i arresten og stilt for en kongelig undersøkelseskomisjon. Kommisjonen arbeidet i ni år. Den første dommen falt i desember 1813. Den lød på to års fengselsarbeid. Han anket til Overkriminalretten, som ett år senere gjorde om dommen til 1.000 riksdaler i bot.

"Misgjerningsmænds Arrest" i Christiania, der Hauge ble plassert, lå i Rådhusgaten 7. Den finnes nå på Folkemuseet. Hauge fikk umiddelbart det vi i dag kaller brev- og besøksforbud og hadde heller ikke anledning til å skrive eller lese. Hygien i fengselet var slett, og klientellet sykdomsbefengt. I det første fengselsåret var Hauge ute i frisk luft tre ganger. Han ga seg selv diagnosen: *"blodsot, slim og koldfeber, gikt og kolik, skjørbug, vattersot, idelige forstopelser og nærvesvekkelser, der foraarsage et opsvolmet legeme, gul og bleg ansiktsfave; en besynderlig sencibilitet imod enhver luftens forandring"*. Å holde en vandringsmann med ubendig virketrang i ro og isolasjon uten adgang til lese- og skrivesaker, var tortur. I nøds- og krigsåret 1809 ble han imidlertid

gitt permisjon for å etablere saltkokerier langs kysten til Sørlandet. Engelskmennenes blokad hindret innførsel av salt. Kjøtt og fisk sto i fare for å råtne. Hans Nielsen Hauge hadde den kunnskapen som skulle til for å utvinne salt av sjøvann.

Ved retur til hovedstaden fikk han lettere soningsforhold. Fremtredende embetsmenn støttet ham og var opprørt over behandlingen han hadde fått.

Etter løslatelsen kjøpte han eiendommen Bakkehaugen på Bjølsen. Han bygde hus, anla frukthave og en mølle ved Akerselven. Noe av virketrangen var vendt tilbake. Endelig fikk han tid til å gifte seg: Helsen var så nedbrutt at det aldri mer kunne bli noen evangeliefeder. 27. januar 1815 – en drøy måned etter domfellelsen – ble det holdt bryllup på Bakkehaugen. Den 44 år gamle Hans Nielsen Hauge giftet seg med sin åtte år yngre husholderske Andrea Andersdatter Nyhus. 12. desember samme år fikk de en sønn, men Andrea døde en uke senere. Gutten overlevde og ble Hauges eneste etterkommer. Andreas Hauge ble en sentral haugianer, prost og stortingsmann og brakte slekten videre gjennom ni barn.

Etter ett års sørgetid, giftet Hauge seg med Ingeborg Marie Olsdatter fra Gjerpen. Hun var 19 år yngre enn ham og av haugianerslekt. Våren 1817 flyttet de og lille Andreas til Bredtvet.

Hauge kjøpte en forfallen og vanskjøttet gård til blodpris. Den lå på landet, vesentlig lengre fra Christiania enn Bakkehaugen. Til tross for sin svake helse følte han behov for nye utfordringer. Dessuten ga det en viss status å være eier av en av Akers storgårder. Det passet til hans nye omgangskrets innen de kondisjonerte kretser i hovedstaden.

Det staslige våningshuset på Bredtvet fotografert i 1904. Tårnet var ikke der under Hauges tid og ble revet etter noen år. Bildet finnes i historielagets bildedatabase.

Under Hauges entusiastiske ledelse ble Bredtvet en veldrevet storgård med ti hester, 30 kyr, en arbeidsstokk på 30 personer og et renovert våningshus.

Hauge tronet på Bredtvet. Hit kom folk fra hele landet for søke råd, både i religiøse og praktiske anliggender. En stadig strøm av ledende haugianere besøkte gården, som nå var blitt bevegelsens hovedsete. Gjestfriheten synes nærmest å ha vært uten grenser. Soveplass var det også for dem som slo seg ned noen dager. Christianias geistlighet og professorene ved det nye universitet var hyppige gjester.

Men Hauge var mye syk og kunne ligge til sengs i dagevis. Likevel sluttet han aldri å legge planer. Så sent som i 1823 ønsket han å etablere landets første verktøyfabrikk. Han skrev til vennene og ba dem bidra med penger, jern eller korn. Han var også delaktig i flere nyanlegg med råd og med penger.

Hans og Ingeborg fikk tre barn. Alle døde før de fylte fem. Fra 1821 gikk det stadig nedover med

Hans Nielsen Hauge. Bredtvetårene var en helsemessig sammenhengende lidelseshistorie. Utpå servinteren 1824 ble han liggende til sengs. Mandag 29. mars døde han. En minnebauta ble reist på gården 80 år senere. Den står fortsatt.

Hans Nielsen Hauges liv og gjerning er fantastisk. Det er flott å ha en slik mann knyttet til Groruddalen. Selv med det største oppbud av lokalpatriotisme, er det imidlertid ikke mulig å hevde at Bredtvet har spilt noen avgjørende rolle i denne delen av Norgeshistorien. Men det var et godt sted å slå seg ned for en mann med virketrang, små barn, dårlig helse og behov for god plass til å ta imot sine tilreisende venner. Det finnes belegg for å si at han var stolt av gården og levde et så godt liv her som hans ødelagte helse tillot.

Groruddalen historielags årbøker har tre artikler om Bredtvet: Bredtvet - fra lære hjem for gutter til kvinnefengsel av Finn Arnesen (1989-90), I tjeneste hos Hans Nilsen Hauge på Bredtvet av A. Chr Bang (1992) og Hans Nielsen Hauge: Bredtrets berømte beboer av Anne Fikkan (2003).

Lansering av årbok fra Groruddalen Historielag for 2018

Presentasjonen av årboka fant sted i Huset Vårt som er Sanitetsforeningens hus på Høybråten. Flere av bidragsyterne er fra Høybråten, så det passet bra å være der! Over 50 fremmøtte ble ønsket velkommen av leder av Historielaget Dan Brovold. Han takket redaksjonskomiteen og bidragsyterne for innsatsen og gledet seg over spennvidden i artiklene. Bydelene ble også takket for at de bidrar til å finansiere utgivelsen.

Anne Stene fortalte om dannelsen og framveksten av Sanitetsforeningen på Høybråten. Etter hvert påtok de seg en rekke oppgaver; fra å bekjempe tuberkulose, opprette helsestasjon, dele ut svenskesuppe under krigen og mye mer. Mange av inntektene kom fra salg av maiblomster og fastelavnsris.

Frøydís Stenerud Cederkvist fortalte historier fra Høybråten. Først om sin bestefar som var brødkjører og far til elleve barn. Og ellers var det en morsom beretning om hverdag og fest, lek og alvor og mange bygdeoriginaler fra 40/50-tallet.

Morten A Fagerli fortalte entusiastisk om jakten på location til filmen «Olsenbanden tar gull». Forsidebildet viser en oppgitt Egon som er strandet i ødemarka. Etter hardt detektivarbeide finner Morten ut at stedet rett og slett er Gransdalen.

Til slutt viste Rolf Edvard Torbo fram et rundskriv fra april dagene 1940. Og han presenterte også artikkelen sin om kioskene på Høybråten med flotte gamle fotografier av noen av kioskene.

Kari

På bildet fra
venstre foran:
Anne Stene og
Frøydís Stenerud
Cederkvist,
Frithjof Funder
Fra venstre
bakerste rekke:
Harald Olsen,
Morten A Fagerli,
Rolf Edvard
Torbo og
Kristian Skaane.

Salg av årbøker på Lions sine arrangementer høsten 2018

Groruddalen Historielag deltok på Høybråten Lions sin kunstutstilling i høst. Vi solgte årboka fra 2018 og informerte om vår virksomhet. Salget gikk meget bra og dette skyltes kanskje at det var fire artikler med historier fra Høybråten.

Det var hyggelig med alle henvendelsene vi fikk og mange hadde spørsmål og historier å fortelle. Vi takker Høybråten Lions for denne muligheten og den velvilje vi ble møtt med.

Vi deltok også på Grorud Lions sitt julemarked med salg av gamle og nye årbøker. I år stilte vi med projektor og video-skjerm som viste bilder fra kjente og ukjente steder i Groruddalen.

Vi takker Grorud Lions for at vi får delta på julemarkedet.

Dan

Foto: Kristian Skaane

Bestill Årboka for 2018

Benytt anledningen til å gi en gave til deg selv eller andre

**KUN
kr 150,-**

Selges i Deichmanns filialer, bokhandlere, eller Historielagets nettbutikk på www.grohi.no

Du kan også benytte Bestillingskjema du finner på neste side.

Husk å melde adresseforandring!

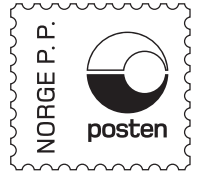

GRASROTANDELEN ✖

**I 2018 fikk vi inn kr 10.426 med 37 aktive spillere.
Blir du med i år?**

Ta med denne strekkoden til din nærmeste
tippeskiosk for å støtte Historielaget

Returadresse: Groruddalen Historielag, Postboks 37 Grorud, 0905 OSLO

Bestillingsskjema - bøker/medlemskap

Vi utgir ny årbok hvert år. Bøkene inneholder viktig lokalhistorisk dokumentasjon fra hele Groruddalen. Den eldste årboken er like aktuell nå som da den ble utgitt.

Kryss av på nedenstående bestillingsseddel og vi sender deg årbøkene i posten.

Eller du kan bestille bøkene på vår nettside www.grohi.no.

Disse prisene har vi på våre årbøker:

Årbok 2015, 2016, 2017, 2018 kr 150,- / årbok 2014 til 1989: 100,- pr bok.

Porto kommer i tillegg på alle forsendelser fra oss.

Bestilling:

Ja, takk, jeg bestiller følgende (kryss av):

☐ Årbok 1989/90	☐ Årbok 1996	☐ Årbok 2003	☐ Årbok 2010
☐ Årbok 1991	☐ Årbok 1998	☐ Årbok 2004	☐ Årbok 2011
☐ Årbok 1992	☐ Årbok 1999	☐ Årbok 2005	☐ Årbok 2012
☐ Årbok 1993	☐ Årbok 2000	☐ Årbok 2006	☐ Årbok 2013
☐ Årbok 1994	☐ Årbok 2001	☐ Årbok 2007	☐ Årbok 2014
☐ Årbok 1995	☐ Årbok 2002	☐ Årbok 2008	☐ Årbok 2015
		☐ Årbok 2009	☐ Årbok 2016
			☐ Årbok 2017
			☐ Årbok 2018

Jeg ønsker:

- ☐ Å bli medlem - kontingent kun kr 150,- per år
- ☐ Kulturminneguide - "Vandring i bydel Bjerke" kr 50,-
- ☐ Toppen i Akersdalen av Johs Brenna, kr 50,-
- ☐ Ny Kulturminneguide for Bjerke Bydel, kr 150,-

Medlemsnr. _____ Navn _____

Adresse _____ Postnr. _____

_____
(Sted/dato)

_____
(Underskrift)